

Leren denken over taalkwesties. Hoe kun je grammaticaonderwijs uitdagend maken in de bovenbouw?

Drs. Astrid Wijnands

In het traditionele grammaticaonderwijs krijgen leerlingen in de onderbouw havo/vwo en in het vmbo meestal goedgevormde zinnen te analyseren. Deze zinnen wekken de suggestie dat taaluitingen een eenduidige ontleding kennen. Coppens (2010) toont echter aan dat taal eerder een rommeltje is. Veel taaluitingen, niet alleen gesproken, maar ook geschreven uitingen kunnen eerder gekarakteriseerd worden als niet-welgevoerd dan als welgevoerd.

Coppens (2011, 2012) en Van Rijt en Wijnands (2017) laten zien dat elke taaluiting geanalyseerd kan worden vanuit drie perspectieven: het perspectief van de taalwerkelijkheid – *hoe gebruiken mensen om ons heen de taal?*- ; het perspectief van het taalgevoel – *wat vind ik er zelf van?* - en het perspectief van de taalnorm – *wat zijn eigenlijk de regels?*-. Tussen deze drie perspectieven bestaan spanningen: niet iedereen gebruikt de taal volgens de taalnorm, niet iedereen heeft hetzelfde taalgevoel en soms komt je taalgevoel ook niet overeen met wat de norm voorschrijft.

Leerlingen leren op school niet hoe zij moeten omgaan met die spanningen. Leerlingen zijn zich niet bewust van hun taalgevoel en missen het reflectieve vermogen en de denkvaardigheden om in dit spanningsveld de juiste keuze te maken. Hierdoor kunnen ook nauwelijks gebruikmaken van taalkundige naslagwerken zoals de online *Taaladviesdienst*, de *Schrijfwijzer* of de *Algemene Nederlandse Spraakkunst*.

In mijn promotieonderzoek ga ik in op de vraag hoe wij dit reflectieve vermogen en de denkvaardigheden bij leerlingen in de bovenbouw kunnen vergroten. In het model dat ik hiervoor ontwikkel, laten we leerlingen zelf de stappen zetten door hen niet-eenduidige taalkwesties te laten analyseren vanuit de bovengenoemde perspectieven. Onderzoek naar antwoorden in taalkundige naslagwerken is een belangrijk onderdeel in deze didactiek. In deze presentatie laat ik u graag zien hoe leerlingen omgaan met deze naslagwerken om hun denkvaardigheden te ontwikkelen.